

LITERARNOPREVODNE IZMENJAVE Z MAKEDONŠČINO

Namita Subiotto in Biserka Bobnar
Univerza v Ljubljani

1 Uvod

Slovensko-makedonske kulturne stike, ki so obrodili prve medsebojne prevode, so v duhu slovanske vzajemnosti sredi 19. stoletja vzpostavili kulturniki, ki so potovali po južnoslovanskih deželah (habsburške monarhije in otomanskega cesarstva). Eden takih je bil Konstantin Petkovič iz Bašinega sela pri Velesu, ki se je leta 1852 v Ljubljani srečal z Jožefom Blaznikom, Miho Kastelicem in Janezom Bleiweisom (Spasov 1971, 26–28), nato pa obiskal še Josipino Urbančič Turnograjsko in leto pozneje v Carigradu objavil prevod njene povesti *Boris*. To naj bi bil prvi prevod slovenske književnosti v makedonščino (Stefanija 1968, A. Spasov 1971, L. Spasov 2000, Petrovska 2000), nekateri pa menijo, da je Petkovič povest *Boris* prevedel v bolgarščino (Tuševski 2000; gl. poglavje *Literarnoprevodne izmenjave z bolgarščino*). V drugi polovici 19. stoletja je nastal tudi prvi prevod makedonske (in bolgarske) književnosti v slovenščino: goriški duhovnik in poliglot Štefan Kociančič je prevedel 221 makedonskih in 70 bolgarskih pesmi iz zbornika *B'lgarski narodni pjesni* [Bolgarske ljudske pesmi], ki sta ga brata Dimitar in Konstantin Miladinov objavila v Zagrebu leta 1861, vendar je njegov prevod ostal v rokopisu vse do leta 1984 (Stefanija 1984, Subiotto 2018).

Makedonija je ostala pod otomanskim cesarstvom vse do balkanskih vojn, potem pa je bilo njeno ozemlje razdeljeno na tri dele, od katerih je največji (Vardarska Makedonija) pripadel Kraljevini Srbiji. Po prvi svetovni vojni Makedonci in Slovenci zaživijo v skupni državi, najprej Kraljevini SHS, nato Kraljevini Jugoslaviji, a iz tega obdobja ni veliko izpričanih literarnih in kulturnih stikov, razen npr. uprizoritve 4 slovenskih dram v Narodnem gledališču Kralja Aleksandra I. v Skopju (Stojanoska 2017, 291). Leta 1945 se v okviru skupne države (najprej Federativne ljudske republike Jugoslavije, od leta 1963

Socialistične federativne republike Jugoslavije) vzpostavi neprekinjeno medsebojno prevajanje slovenske in makedonske literature, ki se z nekoliko spremenjeno dinamiko nadaljuje tudi po slovenski in makedonski osamosvojitvi leta 1991.

Podatke smo pridobivali iz baze COBISS in objavljenih bibliografij. Osredotočili smo se na knjižne objave literarnih del (poezije, proze, dramatike, mladinskih del in ljudskega slovstva), revijalnih objav, šolskih čitank, tipkopisov dram in radijskih iger ter ponatisov in različnih prevodov istih del ter prevodov prek jezikov posrednikov v statistiki nismo upoštevali. Drame smo šteli kot samostojno delo, tudi če so izšle v zbirkah.

2 Zgodovina prevodnih tokov iz makedonske literature v slovenščino in obratno

Leta 1947 izide prva antologija makedonske kratke proze v slovenskem prevodu in s spremno besedo Franca Jeze. Jeza je za pomoč pri sestavljanju antologije *Makedonske povesti* zaprosil takratnega študenta in pozneje profesorja slovenske književnosti na Filozofski fakulteti v Skopju Aleksandra Spasova (Spasov 1998, 123–125, Jeza 1947, 34). Istega leta v Skopju izide prvi prevod slovenskega literarnega dela v makedonščino: Cankarjevega *Hlapca Jerneja* je prevedel dramatik, režiser in igralec Ilija Milčin, ki je pozneje prevedel še *Kralja na Betajnovi* in *Raztrgance* Mateja Bora. Leta 1948 je izšla še antologija *Makedonska poezija*, ki jo je sestavil in z obsežno spremno besedo opremil Fran Petre in k prevajanju povabil pesnike: Otona Župančiča, Mileta Klopčiča, Iga Grudna, Jožeta Udoviča, Lili Novy, Frana Albrehta, Bogomila Faturja in Ceneta Vipotnika. Petre je med letoma 1946 in 1949 predaval slovensko književnost na Filozofski fakulteti novoustanovljene univerze v Skopju in k proučevanju in prevajanju slovenske književnosti privabil svoje študente. Predstavil jim je Ivana Cankarja, Franceta Prešerna in Otona Župančiča, sam pa je leta 1957 prevedel prvi makedonski roman *Vas za sedmimi jeseni* Slavka Janevskega. Leta 1948 je izšel tudi prvi makedonski prevod slovenske poezije, vendar le v revijalni obliki: jezikoslovec in pesnik Blaže Koneski je prevedel tri Župančičeve pesmi (»Veš, poet, svoj dolg«, »Pregnanci«, »Pregnancu«) za revijo *Nov den*, letn. 4, št. 12. Številka je bila posvečena Župančičevi sedemdesetletnici in pospremljena s Petretovim esejem, Koneski pa je pozneje prevedel še Prešernov *Krst pri Savici*.

Od takrat do leta 1991 je potekalo živahno medsebojno prevajanje, zlasti v prvih desetletjih, ko je SFRJ vodila kulturno politiko t. i. medrepubliškega sodelovanja. V slovenščini je v tem obdobju izšlo 65 knjižnih prevodov makedonske književnosti, vključno s 7 antologijami jugoslovanske književnosti (*Možje z orožjem: antologija jugoslovanske partizanske proze*, *Prebujenje: antologija jugoslovanske proze: 1941–1945*, *Na sončni strani: izbor povojne jugoslovanske kratke proze*, *Roža čudotvorna: antologija sodobnega jugoslovanskega pesništva za otroke*, *Pa mi verjamete: izbor jugoslovanskega modernega*

pesništva za mladino, Od sna do zvezd: antologija jugoslovanske mladinske proze in Drame), prevodov slovenske književnosti v makedonščino pa je 118.

Po makedonski in slovenski osamosvojitvi se je spremenila tudi kulturna politika in z njo dinamika medsebojnega prevajanja literarnih del. Sprva je skorajda zamrlo: med letoma 1991 in 2000 je izšla le po ena knjiga (V Sloveniji prva makedonska epska pesnitev: *Vojvoda* Grigorja Prličeva, v Makedoniji pa pesniška zbirka *Vreme za pesna* [Čas za pesem] Marka Kravosa). V tem obdobju so literarne stike ohranjali predvsem festivali Vilenica, Dnevi poezije in vina (od leta 1996) in Struški večeri poezije, prevodi pa so izhajali v literarnih revijah in festivalskih zbornikih. Po letu 2000 pa se produkcija medsebojnega prevajanja poveča, razvije se tudi nekaj tesnejših sodelovanj med literarnimi revijami (npr. med revijami *Kulturen život* in *Sodobnost* leta 2003, *Sovremenost* in *Sodobnost* leta 2004 in *Blesok, Naše pismo* in *Apokalipsa* leta 2006 v okviru projekta Revija v reviji ter tematska številka revije *Otočje* O 3/6, 2011). V obdobju 1991–2021 je izšlo 61 knjižnih prevodov makedonskih del, v makedonščino prevedenih slovenskih del pa je spet dvakrat več: 129, mogoče tudi zaradi možnosti sofinanciranja Javne agencije za knjigo in Trubarjevega sklada za objavo slovenske literature v tujini.

3 Žanri, ki se prevajajo

V obdobju 1945–1991 je iz makedonščine v slovenščino med knjižnimi izdajami največ mladinske literature (20 del, od tega devet knjig ljudskih pravljic, ena pesniška zbirka, izbor poezije v dveh antologijah jugoslovanske mladinske poezije, en roman, ostalo kratka proza), sledijo pesniške zbirke (17, od tega 4 antologije) in romani (17) ter prozne zbirke (sedem, od tega ena antologija), od dram pa je objavljeno le eno delo utemeljitelja makedonske moderne drame (Kole Čašule: *Črnine*), pa še to v antologiji jugoslovanske drame.

Tudi iz slovenščine v makedonščino v tem obdobju prevladuje prevajanje mladinskih del (83; od tega šest knjig ljudskih pravljic, dve pesniški zbirki, ena antologija jugoslovanske mladinske poezije, šest romanov in 49 knjig kratke proze) in prav tako sledijo pesniške zbirke (27; od tega tri antologije), proznih zbirk je več (13; od tega tri Cankarjeve) kot romanov (osem), najmanj pa je dram (šest, od tega pet Cankarjevih).

Med letoma 1991 in 2021 iz makedonščine v slovenščino prevladuje prevajanje pesniških zbirk (23, od tega štiri festivalske knjižice ter nekaj objav v samozaložbi, med drugim tudi antologija *Otroci sonca: antologija novejše makedonske poezije*, objavljena v Skopju), sledijo romani (16; od tega štiri v zbirki 100 slovanskih romanov). V tem obdobju izide tudi 11 dramskih besedil (šest dram Gorana Stefanovskega in pet dram in radijskih iger drugih avtorjev, objavljenih v antologiji *Makedonska dramska besedila*, ki vključuje tipkopise besedil, uprizorjenih pred letom 1990), ter osem knjig kratke proze (od tega dve antologiji) in ena zbirka ljudskih pravljic. Med mladinskimi deli je samo ena publikacija, pa še ta je izšla v Makedoniji (Subiotto in Bobnar 2021, 546).

Iz slovenščine v makedonščino po letu 1991 prav tako prevladuje prevajanje poezije (42 knjig, od tega dve antologiji), sledijo dramska besedila (29), romani (26), mladinska dela (17, od tega dve pesniški zbirki, ostalo proza), prozne zbirke (14, od tega ena antologija) ter zbirka ljudskih pravljič.

4 Pomembni avtorji in večkrat prevedena dela

Makedonskih avtorjev, ki se v slovenskih prevodih pojavijo z najmanj tremi samostojnimi knjigami, ni prav veliko, prav tako skorajda ni del, ki bi doživela več prevodov. V času skupne države so izšle tri zbirke utemeljitelja makedonske poezije Koča Racina (1908–1943) in tri zbirke najpomembnejšega makedonskega filologa in pesniškega klasika Blažeta Koneskega (1921–1993). Pri obeh avtorjih gre za ponatise prvih izdaj z dodanimi besedili, po eno delo pa je objavljeno dvojezično, kar je bila v SFRJ pogosta praksa. V tem obdobju je izšlo še pet del Slavka Janevskega (1920–2000), pripadnika prve povojne pesniške generacije, avtorja prvega makedonskega romana in začetnika fantastične kratke proze. Največ ponatisov je doživel mladinski roman *Hajduški studenec* Vidoja Podgorca (1934–1997), najvidnejšega predstavnika makedonske mladinske književnosti. Prevedeni so še trije romani Božina Pavlovskega (1942). Od dramatikov je z več kot tremi deli predstavljen najpomembnejši makedonski sodobni dramatik Goran Stefanovski (1951–2018), ki je leta 2007 prejel mednarodno nagrado vilenica. Če upoštevamo obe obdobji, sta s po tremi deli predstavljena še Olivera Nikolova (1936) in Vlada Urošević (1934), po letu 1991 pa Petre M. Andreevski (1934–2006), in Goce Smilevski (1975), v slovenskem prevodu so izšla tudi skoraj vsa dela Lidije Dimkovske (1971), ki živi v Sloveniji, a piše in objavlja v makedonščini. Sicer pa so avtorji, ki so pomembno prispevali k razvoju makedonske književnosti, razmeroma dobro predstavljeni s prevodi enega ali dveh samostojnih del in/ali v antologijah, revijah in festivalskih zbornikih.

Prevajanje slovenske književnosti v makedonščino pa kaže nekoliko drugačno sliko. Do leta 1991 je izšlo osem knjižnih izdaj Prešernove poezije, ki jih je prevedlo več prevajalcev, ter trije izbori Župančičeve poezije, od proznih avtorjev pa je največ prevodov del Ivana Cankarja: štiri prozne zbirke (različni prevodi *Črtic in povesti*), osem izdaj povesti *Hlapec Jernej in njegova pravica* (štiri prevajalci), dvakrat objavljeni *Martin Kačur* in enkrat *Na klancu* ter šest dram, izšla sta pa še dva knjižna izbora njegovih del. Med proznimi zbirkami omenimo še pet knjig Miška Kranjca in osem izdaj *Martina Krpana* Frana Levstika. Med ponatise prevladujejo mladinska dela: *Knjiga o Titu* Franceta Bevka je izšla 15-krat, Župančičev *Ciciban* 13-krat, z dvema večkrat ponatisnjenima knjigama je predstavljen Tone Seliškar (*Bratovščina Sinjega Galeba* dvakrat in *Mule* 6-krat), s petimi Branka Jurca, štirikrat so izšle *Solzice* Prežihovega Voranca, omenimo še osem knjig Ele Peroci, med katerimi so trije različni prevodi slikanice *Moj dežnik je lahko tudi balon*. Po

letu 1991 pa so z vsaj tremi knjigami (ki niso doživele ponatisov) predstavljeni: Drago Jančar (pet romanov, prozna zbirka in zbirka dram), Andrej Blatnik, Aleš Debeljak, Tomaž Šalamun, Josip Osti, Jurij Hudolin, Cvetka Bevc ter Milan Jazbec.

5 Pomembni prevajalci

Poleg prvih prevajalcev, ki smo jih omenili zgoraj, so najpomembnejši prevajalci makedonske literature v slovenščino v obdobju 1945–1991 Venko Taufer (pesniške zbirke Vlada Uroševića, Radovana Pavlovskega, Bogomila Ćuzela, Eftima Kletnikova, antologija *Belila platno Biljana: makedonske ljudske pesmi*) in Ivan Minatti (vse preostale knjižne izdaje poezije v tem obdobju) ter Nada Carevska za prevajanje proznih del (novele Živka Činga in romani Božina Pavlovskega, Staleta Popova, Simona Drakula, Slavka Janevskega, Jordana Leova, Taška Georgievskega, Olivera Nikolove, Paskala Gilevskega, mladinska književnost). Po letu 1991 pa so največ prevodov objavili Aleš Mustar (Goce Smilevski, Goran Stefanovski, Luan Starova, Lidija Dimkovska, Ermis Lafazanovski, Jovica Ivanovski, Rumena Bužaravska), Namita Subiotto (Vlada Urošević, Petre M. Andreevski, Aleksandar Prokopiev, Dragi Mihajlovski, Venko Andonovski, Igor Isakovski, antologija *Kar vidijo mačke: makedonska kratka proza*) in Sonja Dolžan (Olivera Nikolova, Venko Andonovski, Blaže Minevski, Goce Smilevski), ki prevaja tudi v obratno smer (Vladimir Bartol, Andrej Blatnik), nekajkrat v sodelovanju z Viktorijo Blažesko (Tomaž Šalamun, Peter Svetina, Milan Jazbec).

Slovensko literaturo v makedonščino so med letoma 1945 in 1991 največkrat prevajali študenti Frana Petreta, ki so bili tudi pesniki: Bistrica Mirkulovska (dela Franceta Prešerna, Antona Aškerc, Srečka Kosovela, Simona Gregorčiča, Alojza Ihana, Ivana Cankarja, Ivana Potrča, Vlada Žabota, mladinska književnost, ljudske pravljice), Georgi Stalev (Prešernov *Sonetni venec*), Gane Todorovski (v sodelovanju s Srbom Ivanovskim prevedel prvo antologijo slovenske poezije *Slovenečki poeti: stihotvoren zbornik* [Slovenski pesniki: pesniška antologija]; *Franca izpod klanca* Kajetana Koviča ter dela Franceta Prešerna, Otona Župančiča, Edvarda Kocbeka), Mateja Matevski (France Prešeren, Alojz Gradnik, Ciril Zlobec, Ivan Minatti, Tone Pavček, mladinska dela), Tome Arsovski (France Prešeren, Gregor Strniša, Ivan Cankar, ljudske pravljice, mladinska dela). Veliko prevodov je objavil še pesnik, pisatelj in mladinski pisatelj Aleksandar Popovski (1932), ki je študiral tudi primerjalno književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani (Alojz Gradnik, Janez Menart, Venko Taufer, Miško Kranjec, Ciril Kosmač, Ivan Cankar, Ivan Tavčar, mladinska književnost), mladinska dela pa je pogosto prevajal še Slavčo Temkov.

Tudi po osamosvojitvi so najbolj dejavni prevajalci pesniki, ki prevajajo pretežno dela svojih sodobnikov: Eftim Kletnikov (Edvard Kocbek, Kajetan Kovič, Boris A. Novak, Gregor Strniša, Ivo Svetina, Dane Zajc, Venko Taufer, Aleš Šteger), Lidija Dimkovska (Tomaž Šalamun, Svetlana Makarovič, Boris Pahor, Drago Jančar, Andrej

Blatnik, Jurij Hudolin, Suzana Tratnik, Brane Mozetič, Aleš Mustar), Igor Isakovski (Aleš Debeljak, Esad Babačić, Goran Gluvić, Jurij Hudolin, Josip Osti, Aleš Šteger, Lucija Stupica) in dramaturg Darko Jan Spasov (antologija *Sovremena slovenska drama* [Sodobna slovenska drama], Cvetka Bevc, Evald Flisar, Tadej Golob, Drago Jančar, Marko Sosič, France Balantič, Stanka Hrastelj, Nina Kokelj).

Priznanja za prevode iz makedonščine so prejeli: Ivan Minatti leta 1972 Sovretovo nagrado za prevod poezije Koča Racina, leta 1973 pa zlato pero Društva prevajalcev Makedonije; Veno Taufer leta 1976 Sovretovo nagrado za prevod poezije Vlada Uroševića, Namita Subiotto pa leta 2014 Lirikonov zlat za revijalne prevode makedonske in bolgarske poezije. Za prevode iz slovenske književnosti je več priznanj Zveze književnih prevajalcev Jugoslavije in Zveze literarnih prevajalcev Makedonije prejela Bistrica Mirkulovska (Mirkulovska 2020, 455–463).

6 Prevodoslovne obravnave

Leta 1968 je v učbeniku *Makedonščina* Stanko Šimenc pregledno orisal slovenske stike z makedonskim slovstvom od sredine 19. stoletja do sodobnosti: predstavil je literarnozgodovinske študije o makedonski književnosti v okviru pregleda jugoslovanskih književnosti, zanimanje slovenskih intelektualcev (Anton Bezenšek, Fran Kovačič, Vatroslav Oblak, Matija Murko, Niko Županič) za makedonski jezik, književnost in kulturo ter natančno popisal knjižne in revijalne objave makedonske književnosti. Istega leta je Dragi Stefanija v *Jeziku in slovstvu* na podoben način predstavil makedonske prevode slovenske književnosti in ugotovil, da so bili takoj po drugi svetovni vojni makedonsko-slovenski prevodi prilagojeni šolam kot berilo za mladino, v šestdesetih letih pa se število knjižnih prevodov slovenske literature v makedonščino zelo poveča, sodobna slovenska književna imena pa vzbujajo vse večje zanimanje makedonskega bralca. Pregledno bibliografijo knjižnih in revijalnih prevodov iz makedonščine v slovenščino in obratno v obdobju 1945–1988 je v 29. št. makedonske literarne revije *Spektar* objavila Jasmina Mojsieva-Guševa (1997). Bibliografijo makedonskih prevodov slovenskega leposlovja in literarnovednih prispevkov, objavljenih med letoma 1945 in 1990, je objavil tudi Slave Banar v monografiji *Slovenečkata književnost na makedonski jazik* [Slovenska književnost v makedonščini] (2005), kjer je prevode in študije o slovenski književnosti v makedonščini natančno predstavil in komentiral, sestavil pa je tudi seznam prevajalcev in njihove biobibliografije. Banar ugotavlja, da je tem obdobju izšlo kar 400 naslovov publikacij 122 slovenskih avtorjev, ki jih je prevajalo 63 makedonskih prevajalcev, vendar v to vključuje tudi ponatise, revijalne objave ter literarno kritiko in esejistiko.

Irena Novak-Popov (2000) je raziskala zgodovino prevajanja makedonske poezije v slovenščino in odmevnost prevodov v ciljnem kontekstu skozi kritiške odzive in v iskanju paralel s slovensko poezijo (do leta 1997) in opozorila na potrebo po izdaji nove

antologije mlade makedonske poezije, s prevodi del pesnikov, rojenih med 2. vojno ali po njej, ter analizirala nekaj Minattijevih in Tauferjevih prevodov. Naštete raziskave je Namita Subiotto dopolnila s prispevki o medsebojnem prevajanju makedonske in slovenske literature med letoma 1991 in 2010, ki vključujejo bibliografije knjižnih in revijalnih prevodov (2007, 2008, 2010a, 2010b, 2013), in o razmerju med gostovanji makedonskih avtorjev na slovenskih literarnih festivalih in objavami prevodov njihovih del v obdobju 2000–2018 (2019), o gostovanju slovenskih avtorjev in njihovih prevodih v makedonščino v istem obdobju pa je pisala Lara Mihovilović (2019). Statistiko medsebojnega prevajanja mladinske književnosti je pripravila Biserka Bobnar (2020), Subiotto in Bobnar (2021a in 2021b) pa sta opozorili na zelo skromen delež medsebojnega prevajanja mladinske poezije.

Z jezikovno analizo prevodov se je najbolj poglobljeno ukvarjala Bistrica Mirkulovska. V monografiji *Premostuvanja* [Premostitve, 2020] analizira slovenske prevode makedonske ljudske poezije in del makedonskih klasikov (Konstantin Miladinov, Kočo Racin, Stale Popov, Blaže Koneski, Aco Šopov) ter makedonske prevode slovenskih klasikov (France Prešeren, Oton Župančič, Simon Gregorčič, Ivan Cankar) in ugotavlja, da so analizirani prevodi večinoma kakovostni, manjša neskladja pa da so posledica nerazumevanja določenih izrazov iz izvornikov. Nekaj Minattijevih prevodov analizira še Anja Bračić (2013), Dragi Stefaniya (1970) primerja prevode dela *Hlapec Jernej in njegova pravica* in oceni Kociančičev prevod ljudskih pesmi iz zbornika bratov Miladinovih (1984), Andraž Stevanovski analizira Uroševićev prevod Prešernove »Zdravljice« (2020), izšlo pa je tudi nekaj prispevkov o prevajalski praksi oziroma izkušnjah književnih prevajalcev na relaciji slovenščina-makedonščina (Mirkulovska 2010; Dolžan 2014; Mojsova-Čepiševska, Dolžan in Krstevski 2020; Mojsova-Čepiševska, Dolžan in Blažeska 2021; Blažeska 2021). Sonja Dolžan opozori na pomanjkanje prevodne kritike na tej jezikovni relaciji (2015).

Raziskani so tudi gledališki stiki. Ana Stojanoska (2017) je v prispevku *Makedonsko-slovenske gledališke povezave* objavila seznam uprizoritev slovenskih dramskih besedil v Makedoniji med letoma 1930 in 2002. V okviru raziskovalnega projekta Makedonsko-slovenske gledališke vezi (od leta 1990 do danes), ki sta ga med letoma 2017 in 2018 izvajali Fakulteta dramskih umetnosti iz Skopja in AGRFT iz Ljubljane, je leta 2018 objavljen tematski blok prispevkov v skupni številki revij *Amfiteater: Revija za teorijo scenskih umetnosti* (6/2) in *Ars Academia: Međunarodno naučno spisanje za izveduvački umetnosti* (5/6), kjer Hristina Cvetanoska in Gašper Troha (2018) ugotavljata, da je bilo v tem obdobju v Sloveniji uprizorjenih šest makedonskih dramskih besedil (od tega tri Stefanovskega), v Makedoniji pa osem slovenskih, vendar gre večinoma za avtorje, ki so bili na makedonskih odrih prisotni že v času SFRJ. Omenjeni prispevki ne obravnavajo medsebojnega prevajanja dramskih besedil, je pa v okviru projekta nastal istoimenski e-portal s podatki o uprizoritvah, kjer je v razdelku Knjige (<http://www.fdu.ukim.edu>).

mk/index_mstr.php?mn_sel=books&lng=sl) dostopen seznam objavljenih prevodov makedonskih dram v slovenščino in obratno z navedbo prevajalcev in naslovniciami publikacij, manjka le podatek o prevodu Linhartove drame *Ta veseli dan ali Maticček se ženi*, ki sta ga naredili študentki slovenistike na Filološki fakulteti Blažeta Koneskega v Skopju, ki je prevod leta 2008 tudi objavila.

7 **Zaključek**

Prevajanje iz makedonske književnosti v slovenščino in obratno se vzpostavi po drugi svetovni vojni z vstopom Makedonije in Slovenije v jugoslovansko federacijo, nadaljuje pa se tudi po njuni osamosvojitvi leta 1991, upade le v prvem desetletju samostojnosti. Podatki iz COBISS-a in preglednih prispevkov ter objavljenih bibliografij o delih, ki so prevedena iz makedonščine v slovenščino in obratno, kažejo, da je prvih bistveno manj, tako v času skupne države kot po njenem razpadu. Prevodoslovne obravnave medsebojnega prevajanja makedonske in slovenske književnosti obsegajo večinoma preglede objavljenih del, precej manj pa je analize prevodov.

8 **Seznam sorodnih poglavij v monografiji**

Literarnoprevodne izmenjave z bolgarščino

Bibliografija

- Banar, Slave. 2005. *Slovenečkata književnost na makedonski jazik*. Struga: Iris.
- Blažeska, Viktorija. 2021. »Prevajanje slovenskega deležnika na -č v makedonščino.« *V Mejniki in prelomnice v slovanskih jezikih in literaturah: 9. simpozij mladih slavistov*, uredili Neža Kočnik, Lucija Mandič in Rok Mrvič, 251–258. Ljubljana: Študentska sekcija Zveze društev Slavistično društvo Slovenije.
- Bobnar, Biserka. 2020. »Primerjava stanja medkulturnega posredovanja mladinske književnosti med Slovenijo in Severno Makedonijo.« *V B''lgarija - Severna Makedonija - Slovenija: literarnijati prevod v priemaštata kultura i v obrazovanieto = Bugarija - Severna Makedonija - Slovenija: literarniot prevod vo celnata kultura vo obrazovanieto = Bolgarija - Severna Makedonija - Slovenija: literarni prevod v ciljni kulturi in izobraževanju*, uredila Ljudmil Dimitrov in Namita Subiotto, 189–199. Sofija: Nacionalno izdatelstvo za obrazovanje i nauka Az-buki.
- Bračič, Anja. 2013. »Daj - dam, Na ti go - daj mi go (prevajanje poezije iz srbsko-hrvaškega oziroma hrvaško-srbskega ter makedonskega jezika v slovenski jezik in narobe - prevodenje poezije sa srpskohrvatskog, odnosno hrvatskosrbskog te makedonskog jezika na slovenski i obrnuto).« *Diplomsko delo*, Univerza v Ljubljani.
- Cvetanoska, Hristina in Gašper Troha. 2018. »Vljudna brezbriznost. Izmenjave slovenske in makedonske dramatike med letoma 1990 in 2015.« *V Amfiteater: revija za teorijo scenskih umetnosti*, 6/2, uredila Maja Šorli, 112–141. Ljubljana: Slovenski gledališki institut in AGRFT UL.
- Cvetkoski, Vladimir. 2017. *Za književnoto preveduvanje: traduktoški portreti*. Skopje: Makavej.
- Dolžan, Sonja. 2014. »Teškotii i rešenija pri preveduvanjeto na romanot Papokot na svetot.« *V XL naučna konferencija na megunarodniot seminar za makedonski jazik, literatura i kultura, (Obrid, 29-30 juni 2013 godina)*, uredila Rina Pavlovna Usikova, 103–108. Skopje: Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, Megunaroden seminar za makedonski jazik, literatura i kultura.
- Dolžan, Sonja. 2015. »Potreba od preveduvačka kritika vo mali jazični sredini, kako što se Slovenija i Makedonija.« *V XLI naučna konferencija na XLVII megunaroden seminar za makedonski jazik, literatura i kultura*, uredila Rina Pavlovna Usikova, 381–400. Skopje: Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, Megunaroden seminar za makedonski jazik, literatura i kultura.
- Jeza, Franc. 1947. »Uvod.« *V Makedonske povesti*, uredil Franc Jeza, 5–34. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Mihovilović, Lara. 2019. »Makedonsko-slovenski literarni odmev v zadnjem desetletju.« *V B''lgarija - Makedonija - Slovenija: meždukulturni dialozi v XXI vek = Bugarija - Makedonija - Slovenija: mežukulturni dijalozi vo XXI vek = Bolgarija - Makedonija - Slovenija: medkulturni dialogi v XXI stoletju*, uredila Namita Subiotto in Ljudmil Dimitrov, 100–109. Sofija: Nacionalno izdatelstvo za obrazovanje i nauka Az-buki.
- Mirkulovska, Bistrica. 1973. »Jazičnite problemi vo poetskiot prevod od makedonski na slovenečki jazik i od slovenečki na makedonski jazik.« *Magistrsko delo*, Univerzitet Sv. Kiril i Metodij Skopje.

- Mirkulovska, Bistrica. 2010. »Predminato vreme (pluskvamperfekt) vo romanot *Pastorala* od sovremeniot slovenečki pisatelj Vlado Žabot.« V *Makedonsko-slovenečki jazični, književni i kulturni vrski* = *Makedonsko-slovenske jezikoslovne, književne in kulturne zveze*, uredila Lidija Arizankovska, 275–280. Skopje: Filološki fakultet Blaže Koneski, Univerzitet Sv. Kiril i Metodij.
- Mirkulovska, Bistrica. 2020. *Premostuvanja*. Skopje: Akademski pečat.
- Mojsieva-Guševa, Jasmina. 1997. »Prilog kon bibliografijata na makedonsko-slovenečkite književni vrski vo periodot 1945-1988 godina.« *Spektar* 15, št. 29: 171–199.
- Mojsova-Čepiševska, Vesna, Sonja Dolžan, Duško Krstevski. 2020. »Za preveduvanje kako sukcesivno prisposobuvanje kon različnite kulturni vrednosti.« V *B"lgarija - Severna Makedonija - Slovenija: literaturnijat prevod v priemaštata kultura i v obrazovaniето* = *Bugarija - Severna Makedonija - Slovenija: literaturniot prevod vo celnata kultura vo obrazovaniето* = *Bolgarija - Severna Makedonija - Slovenija: literarni prevod v ciljni kulturi in izobraževanju*, uredila Ljudmil Dimitrov in Namita Subiotta, 47–63. Sofija: Nacionalno izdatelstvo za obrazovanie i nauka Az-buki.
- Mojsova-Čepiševska, Vesna, Sonja Dolžan in Viktorija Blažeska. 2021. »Prevajanje in recepcija poezije Petra Svetine za odrasle v makedonskem kulturnem prostoru.« V *Slovenska poezija*, uredila Darja Pavlič, 555–563. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Novak-Popov, Irena. 2000. »Sodobna makedonska poezija v slovenskih prevodih.« V *Makedonsko-slovenečki naučen sobir (jazičnite, literaturnite i kulturnite relaciji među Makedonija i Slovenija* (Ohrid, 22-23 avgust 1997), uredila Nada Petkovska in Ljudmil Spasov, 261–286. Skopje: Filološki fakultet Blaže Koneski, Univerzitet Sv. Kiril i Metodij.
- Petrovska, Slavka. 2000. »Kulturnite vrski vo minatoto među Makedonija i Slovenija.« V *Makedonsko-slovenečki naučen sobir (jazičnite, literaturnite i kulturnite relaciji među Makedonija i Slovenija* (Ohrid, 22-23 avgust 1997), uredila Nada Petkovska in Ljudmil Spasov, 363–375. Skopje: Filološki fakultet Blaže Koneski, Univerzitet Sv. Kiril i Metodij.
- Spasov, Aleksandar. 1971. Našeto prepoznavanje. Skopje: Misl.
- Spasov, Aleksandar. 1998. *Makedonsko-slovenečki književno-kulturni relaciji*. Skopje: Makedonska akademija na naukite i umetnostite.
- Spasov, Ljudmil. 2000. »Beleški na prviot prevod od slovenečki na makedonski jazik (Prevodot na povesta 'Boris' od Josifina Turnogradska Urbančić napraven od strana na Konstantin M. Petkovič, 1853 godina).« V *Makedonsko-slovenečki naučen sobir : jazičnite literaturnite i kulturnite relaciji među Makedonija i Slovenija* (Ohrid, 22-23 avgust 1997), uredil Aleksandar Spasov, 137–142. Skopje: Filološki fakultet Blaže Koneski, Univerzitet Sv. Kiril i Metodij.
- Stefanija, Dragi. 1968. »Makedonsko-slovenski književni stiki.« *Jezik in slovstvo* 13, št. 7: 214–218.
- Stefanija, Dragi. 1970. »O makedonskih prevodih Cankarjevega 'Hlapca Jerneja'.« *Jezik in slovstvo* 16, št. 3: 75–78.

- Stefanija, Dragi. 1984. *Brata Miladinova: Ljudske pesmi v slovenskem prevodu Štefana Kociančiča*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Stevanovski, Andraž. 2020. »Prevodi Zdravljice Franceta Prešerna v srbsčino, makedonščino in bolgarščino.« V *B"lgarija – Severna Makedonija – Slovenija: literarnijat prevod v priemaštata kultura i v obrazovanieto = Bugarija – Severna Makedonija – Slovenija: literarniot prevod vo celnata kultura vo obrazovanieto = Bolgarija – Severna Makedonija – Slovenija: literarni prevod v ciljni kulturi in izobraževanju*, uredila Ljudmil Dimitrov in Namita Subiotto, 64–81. Sofija: Nacionalno izdatelstvo za obrazovanie i nauka Az-buki.
- Stojanoska, Ana. 2017. »Makedonsko-slovenske gledališke povezave.« V *Uprizoritvene umetnosti, migracije, politika: Slovensko gledališče kot sooblikovalec kulturnih izmenjav*, uredila Barbara Orel, 281–306. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Subiotto, Namita. 2007. »Makedonsko leposlovje v slovenskih prevodih.« *Hieronymus* 1, št. 1–2: 23–39.
- Subiotto, Namita. 2008. »Slovenečkite prevodi na makedonskata beletristika.« *Spektar* 26, št.52: 127–144.
- Subiotto, Namita. 2010a. »Odsev slovenske literarne produkcije (1980–2010) v Makedoniji.« V *Sodobna slovenska književnost (1980–2010)*, uredila Alojzija Zupan Sosič, 319–325. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Subiotto, Namita. 2010b. »Slovenski prevodi makedonskega leposlovja in makedonski prevodi slovenskega leposlovja v obdobju 2000–2007.« V *Makedonsko-slovenečki jazični, književni i kulturni vrski = Makedonsko-slovenske jezikoslovne, književne in kulturne zveze*, uredila Lidija Arizankovska, 355–377. Skopje: Filološki fakultet Blaže Koneski, Univerzitet Sv. Kiril i Metodij.
- Subiotto, Namita. 2013. »Slovenski prevodi makedonskega in bolgarskega leposlovja v 21. stoletju.« V *Slavistika v regijah – Nova Gorica*, uredila Boža Krakar Vogel, 171–176. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.
- Subiotto, Namita. 2018. »Prevajalski in leksikografski podvig Štefana Kociančiča na relaciji makedonščina-slovenščina.« V *Starejši mediji slovenske književnosti: rokopisi in tiski*, uredila Urška Perenič in Aleksander Bjelčevič, 119–129. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Subiotto, Namita. 2019. »Gostovanja bolgarskih in makedonskih literarnih umetnikov v Sloveniji med letoma 2000 in 2018.« V *B"lgarija – Makedonija – Slovenija: meždukulturni dialozi v XXI vek = Bugarija – Makedonija – Slovenija: meždukulturni dijalozi vo XXI vek = Bolgarija – Makedonija – Slovenija: medkulturni dialogi v XXI stoletju*, uredila Namita Subiotto in Ljudmil Dimitrov, 6–15. Sofija: Nacionalno izdatelstvo za obrazovanie i nauka Az-buki.
- Subiotto, Namita in Biserka Bobnar. 2021a. »Slovenska mladinska poezija v makedonščini.« V *Slovenska poezija*, uredila Darja Pavlič, 547–553. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Subiotto, Namita in Biserka Bobnar. 2021b. »Zaemno preveduvanje na slovenečkata i makedonskata poezija za deca.« *Philological studies* 19/1. 128–143. <https://journals.ukim.mk/index.php/philologicalstudies/article/view/1584/1388>

Šimenc, Stanko. 1968: »Slovenska srečanja z makedonskim slovstvom.« *V Makedonščina*, Petar Kepeski in Jože Pogačnik, 206–216. Ljubljana: DZS.

Tuševski, Vančo. 2000. *Studii za brakata Konstantin i Andreja Petkoviči*. Skopje: Menora.

POVZETEK

Poglavje uvaja oris makedonsko-slovenskih literarnih in kulturnih stikov od druge polovice 19. stoletja do danes, ki mu sledi zgodovina prevodnih tokov. Prvi objavljeni prevodi makedonske literature v slovenščino in obratno se pojavijo kmalu po drugi svetovni vojni, do leta 1991 poteka dokaj organizirano medsebojno prevajanje, po osamosvojitvi Slovenije in Makedonije leta 1991 pa se dinamika in sistem medsebojnega prevajanja spremenita. Podatki iz COBISS-a in preglednih prispevkov z bibliografskimi o delih, ki so prevedena iz makedonščine v slovenščino in obratno, kažejo, da je prvih bistveno manj, tako v času skupne države kot po njenem razpadu. V obdobju 1945–1991 je iz makedonščine v slovenščino in obratno med knjižnimi izdajami največ mladinske literature, po letu 1991 pa prevladuje prevajanje pesniških zbirk, pri prevodih iz makedonščine sledijo romani, pri prevodih iz slovenščine pa drame. V nadaljevanju so izpostavljeni makedonski avtorji, ki se v slovenskih prevodih pojavijo z najmanj tremi samostojnimi knjigami, ter slovenski avtorji, ki so v makedonščini pred letom 1991 doživeli ponatise, in sodobni avtorji z vsaj tremi knjižnimi prevodi v makedonščini. Predstavljeni so tudi pomembnejši prevajalci, na koncu pa so omenjene prevodoslovne obravnave medsebojnega prevajanja makedonske in slovenske književnosti, ki pa večinoma obsegajo preglede objavljenih del, manj pa je analize prevodov.

ABSTRACT

This chapter introduces an outline of Macedonian-Slovene literary and cultural contacts from the second half of the 19th century to the present, followed by a history of translation flows. The first published translations of Macedonian literature into Slovene and vice versa appeared shortly after the Second World War, and until 1991 there was a fairly organized process of mutual translation, but after the independence of Slovenia and Macedonia in 1991 the dynamics and system of mutual translation changed. Data from COBISS and bibliographical summaries of works translated from Macedonian into Slovene and vice versa show that the former are significantly fewer, both during the time of the common state and after its break-up. In the period 1945-

1991, the largest number of books translated from Macedonian into Slovene and vice versa was juvenile literature, while after 1991 the predominant genre of translation from Slovene was poetry collections, followed by novels, and dramas. The following sections highlight Macedonian authors who appear in Slovene translations with at least three stand-alone books, as well as Slovene authors who were reprinted in Macedonian before 1991 and contemporary authors with at least three book translations in Macedonian. Major translators are also presented, and finally, translation studies of the inter-translation of Macedonian and Slovene literature are mentioned, which mostly consist of reviews of published works, and less of an analysis of the translations.